

Visie op 'Omzien naar elkaar' in Het Venster

zoals vastgesteld in de ALV van 9 oktober 2014

Inleiding

Het bestuur van Het Venster heeft in de zomer van 2014 met diverse mensen binnen en buiten Het Venster gesprekken gevoerd om bouwstenen te verzamelen voor hoe we pastoraat willen zien en inrichten. Directe aanleiding hiervoor was de afspraak om de functie van pastoraal medewerker, die een jaar eerder was aangesteld, na een jaar te evalueren. Het bestuur had echter behoefte om het 'omzien naar elkaar' veel breder tegen het licht te houden, en waar nodig te zoeken naar nieuwe vormen die passen bij hoe de gemeenschap zich ontwikkeld heeft. Het bestuur voerde diverse gesprekken waarin het ging over pastoraat in de zin van 'omzien naar elkaar' en onderlinge verbondenheid. Maar ook over pastoraat en gemeenschap als weg om elkaar te helpen het eigen levensverhaal en levensvragen te verbinden met een groter en omvattender verhaal van wat jou draagt, bezielt en inspireert. Een verbinding die voelbaar is in zo'n zin uit een lied van Henk Harmsen: "Ik weet niet welke kracht ons breekbaar leven draagt ...".

Naast deze individuele gesprekken zijn in de zomerperiode twee Open Ruimtes op zondag ingevuld met uitwisseling over dit onderwerp. In de eerste bijeenkomst deelden we met elkaar wat onze associaties zijn met 'pastoraat', een woord dat we uit onze traditie hebben meegekregen. Ook gingen we door middel van het uitwisselen van ervaringen waarin een ander van betekenis was voor jou (en andersom) op zoek naar de essentie van "er zijn" voor elkaar. In de tweede bijeenkomst bekeken we wat uit de traditie van 'pastoraat' we achter ons willen laten en wat voor ons van waarde is om mee te nemen en uit te bouwen. We gingen een dialoog aan over die punten die nog niet meteen zo helder waren.

Op basis van de rijke opbrengst van deze gesprekken en bijeenkomsten heeft een schrijfgroep in opdracht van het bestuur een concept-visie gemaakt voor de toekomstige inrichting van pastoraat of "omzien naar elkaar" in Het Venster. Dit concept is door diverse meelezers (binnen en buiten de gemeenschap) becommentarieerd en mede op basis van hun ideeën is de visie verder ontwikkeld.

In de ALV van 9 oktober 2014 is deze visie vastgesteld als sturend voor de ontwikkeling van omzien naar elkaar in de komende jaren. Ook zijn besluiten genomen over de concrete invulling van de organisatie van het omzien naar elkaar in de komende periode. Onderdeel hiervan was het besluit de functie van pastoraal medewerker te beëindigen en het omzien naar elkaar op een andere manier in te richten.

Waar in de visie wordt gesproken over 'leden', worden 'leden en donateurs' bedoeld, die samen de gemeenschap van Het Venster vormen. Alleen in 'pijler 3' van de visie en het voorstel wordt onderscheid gemaakt tussen leden en donateurs. Dat wordt op die plaatsen uitdrukkelijk vermeld en toegelicht.

Uitgangspunt: De Missie

Uitgangspunt en toetssteen voor de visie van Het Venster op pastoraat en omzien naar elkaar is de missie van Het Venster:

“Het Venster – Ruimte voor bezinning en bezieling”
wil een ontmoetingsplek bieden voor mensen die zoekende zijn
op het gebied van spiritualiteit en zingeving,
waar zij met elkaar kunnen leren, beleven en zijn,
in een open en ruimte scheppende sfeer.

Deze missie biedt handvatten voor de wijze waarop we het pastoraat willen organiseren, passend bij wie we als gemeenschap zijn:

- “Ontmoetingsplek”: We steken vooral in op contact en ontmoeting, waarbinnen omzien naar elkaar ‘als vanzelf’ vorm krijgt
- “Spiritualiteit en zingeving”: Omzien naar elkaar staat in het teken van datgene waarin we elkaar willen ontmoeten: Spiritualiteit en zingeving, bezinning en bezieling
- “Leren”: We geven onszelf de ruimte te groeien, ook in hoe we “er zijn” voor en met elkaar
- “Beleven en zijn”: Pastoraat gaat niet over therapie, oplossen van problemen, etc. Het gaat om liefdevol en met aandacht aanwezig zijn en samen beleven, waarbij er ook ruimte is voor rituelen, gebed, meditatie, een lied of verhaal, stilte en “gewoon” aanwezig zijn
- “Open en ruimte scheppende sfeer” en “met elkaar”: We dringen geen hulp op, we zijn wel betrokken bij elkaar: We zijn lid van Het Venster om “met elkaar” te kunnen leren, beleven en zijn, ook daar waar het leven schuurt. “Met elkaar” betekent in deze visie ook de betrokkenheid van een groot aantal leden bij het omzien naar elkaar.

Pastoraat en omzien naar elkaar berust in deze visie op drie pijlers:

- Pijler 1: Omzien naar elkaar in het algemeen
- Pijler 2: Omzien naar elkaar in bijzondere situaties
- Pijler 3: Rites de passage en de (individuele) begeleiding van mensen rond spiritualiteit en zingeving

Deze pijlers worden hieronder uitgewerkt.

Pijler 1: “Omzien naar elkaar in het algemeen”: Ontmoeting

“Omzien naar elkaar” krijgt op een natuurlijke en spontane manier vorm wanneer mensen elkaar regelmatig ontmoeten en elkaar beter leren kennen, ook op het vlak van wat de ander werkelijk beweegt, bezwaart, inspireert en bezielt. Daarom is “ontmoeting” de kern van deze pijler, die vorm krijgt in het blijven aanbieden van de bestaande ontmoetingsplekken en het creëren van nieuwe ontmoetingsplekken (voor zover organisatoren en deelnemers daar plezier in hebben).

Al bestaande ontmoetingsplekken zijn o.a.:

- Zondagmorgen en de koffie daarna
- Doordeweekse activiteiten in min of meer ‘vaste’ groepen, zoals de dinsdagmorgen-contactgroep (hiervoor is budget beschikbaar i.h.k.v. het ouderenbeleid), de Moeder Aarde Groep, een nieuwe groep rond Een Cursus in Wonderen
- Vrijwilligerswerk in bestuur, commissies en werkgroepen
- Open activiteiten, zoals Spiritueel Café, Lied van de Ziel, Open Podium, Film- of dansavonden, samen beleven van Kerst en Oud-en-nieuw
- Facebookgroep Het Venster (met informatie over en reacties op activiteiten, individuele oproepen om dingen samen te ondernemen, etc.)

Voor mensen die minder mobiel zijn wordt deelname aan deze activiteiten mogelijk gemaakt door leden van de 'autogroep'.

We kunnen de onderlinge ontmoeting uitbouwen en verder ontwikkelen door:

- Het creëren van nieuwe ontmoetingsplekken (groepen, open activiteiten, een Venster-weekend, etc.). Hierbij valt ook te denken aan het ontwikkelen van aanbod voor nieuwe doelgroepen, bijvoorbeeld jongeren of gezinnen met jonge kinderen.
- De ontmoetingsplekken aantrekkelijker en toegankelijker maken voor diverse (nieuwe) doelgroepen, bijvoorbeeld:
  - Bewust verwelkomen van mensen die nieuw zijn in Het Venster (aandachtspunt voor alle leden)
  - Bezoek van activiteiten in Het Venster aantrekkelijk maken voor ouders met jonge kinderen (bijvoorbeeld iemand die tijdens en/of na een zondagse viering een tijdje met het kind / de kinderen speelt of een andere activiteit doet)
  - Ontmoeting faciliteren via de – nog te bouwen – nieuwe website (met een open gedeelte en een gedeelte dat alleen toegankelijk is voor leden)
- “Een lerende gemeenschap” te zijn: “Omzien naar elkaar” gaat niet altijd vanzelf. Bijvoorbeeld wanneer goedbedoelde ondersteuning verkeerd valt, of doordat het niet altijd meevalt om om hulp te vragen. We willen als gemeenschap groeien in inzicht en vaardigheden in hoe we “er zijn” voor elkaar. Dit kunnen we doen door bijvoorbeeld:
  - als bestuur actief gesprek te bevorderen en begeleiden over zaken die ‘schuren’ of mogelijk gevoelig liggen
  - cursussen, gespreksgroepen, lezingen of een zondagmorgen-activiteit te organiseren op het gebied van bijvoorbeeld “geweldloos communiceren”, “dialogo”, “duurzaamheid”, “durven vertrouwen op je intuïtie in het contact met anderen en daar naar handelen”, etc.
  - een vorm van cabaret o.i.d. te organiseren om ons te helpen ons ‘geploeter’ in het “omzien naar elkaar” te relativeren

Pijler 2: “Omzien naar elkaar in bijzondere situaties”: Informatie delen en netwerk

Bijzondere (levens-)situaties kunnen zich bijvoorbeeld voordoen wanneer Venster-leden een kleiner sociaal netwerk hebben en meer aangewezen raken op de hulp van anderen. Daarnaast valt te denken aan mensen die (plotseling of juist langdurig) ziek zijn of in het ziekenhuis verblijven, of mensen die niet (meer) in staat zijn om aan Venster-activiteiten deel te nemen. Maar ook aan mensen die om welke andere reden dan ook een moeilijke tijd doormaken.

Voor mensen in die situaties is het vaak fijn wanneer Venster-leden laten merken dat ze “er zijn” met en voor de ander, met tijd, aandacht en soms ook praktische ondersteuning. Sommige mensen vragen daar gemakkelijk om, terwijl andere mensen niet op dat idee komen, of grote schroom hebben aandacht en ondersteuning voor zichzelf te vragen of te accepteren.

Een veelgehoord geluid binnen Het Venster is dat hulp nooit opgedrongen moet worden. Ook wordt ondersteuning niet gewaardeerd wanneer dat aanbod voort zou komen uit een gevoel van verplichting. Juist vanuit ruimte om zelf keuzes te maken ontstaat plezier in geven en ontvangen van ondersteuning. Bijvoorbeeld keuzes in welke soort hulp je wilt bieden en ontvangen, en wie je wilt ondersteunen of van wie je ondersteuning wilt ontvangen. In “omzien naar elkaar” speelt een “persoonlijke klik” immers een grote rol.

“Omzien naar elkaar in bijzondere situaties” wordt momenteel voor een belangrijk deel vormgegeven door de werkgroep basispastoraat en de pastoraal werker, een kleine groep bevlogen mensen die veel werk verzet. Daarnaast wordt de betrokkenheid van de gemeenschap ‘georganiseerd’ vormgegeven door bijvoorbeeld het bezorgen van bloemen en het sturen van

kaarten bij 'lief en leed' (voor jarigen, zieken en bij andere levensgebeurtenissen). In het kader van 'diaconaat' is er voor minima de mogelijkheid een financiële bijdrage aan te vragen. Dit zijn waardevolle vormen van "omzien naar elkaar" die het waard zijn voortgezet te worden.

Het past bij onze gemeenschap dat we ons realiseren dat mensen veelkleurig zijn in hun behoeften aan ondersteuning. Niet alleen zijn er grote verschillen tussen mensen, maar ook door het leven heen veranderen de wensen en behoeften. Daarnaast realiseren we ons dat binnen onze veelkleurige gemeenschap een grote diversiteit is in wat mensen graag willen en kunnen bieden aan anderen. De kunst is om deze wensen en kwaliteiten van leden met elkaar te verbinden. We doen dat langs twee lijnen:

- Informatie over levensgebeurtenissen van leden beter toegankelijk maken: Wanneer leden van elkaar weten dat zij een moeilijke situatie doormaken, kunnen zij er spontaan voor kiezen op individuele basis iets voor de ander te doen. Het idee is om informatie over ziekte en andere belangrijke levensgebeurtenissen (uiteraard alleen na toestemming van en zorgvuldige afstemming met de betrokkene) beter bekend te maken, bijvoorbeeld door:
  - Mededeling op de zondag, evt. bericht op Facebookgroep, in Veense Babbels of door het inrichten van een 'lief-en-leed-hoek' op het ledengedeelte van de website. Met bijvoorbeeld het adres in het ziekenhuis waar je een kaartje naar toe kunt sturen.
  - Soms een ritueel op de zondag, waarin mensen aandacht kunnen vragen voor iets dat hen bezig houdt¹.
  - Vermelden van verjaardagen in Veense Babbels
- De huidige werkgroep basispastoraat uit te breiden en om te vormen tot een 'netwerk' van leden die graag iets voor andere leden willen betekenen. Dat kunnen leden zijn die het fijn vinden zieken en andere mensen in een kwetsbare situatie te bezoeken (de focus van de huidige werkgroep). Maar dat kunnen ook leden zijn die het prettig vinden om zo nu en dan vanuit hun eigen vak, kwaliteiten of interesses op vrijwillige basis specifieke ondersteuning te bieden aan leden in bijzondere situaties. Te denken valt aan mensen die bijvoorbeeld een massage of energiebehandeling kunnen geven, voor zieke mensen willen zingen, praktische ondersteuning willen geven (administratie, computer, vervoer, boodschappen, koken), met iemand die moeilijk de deur uit komt een theater, film of voorstelling willen bezoeken, door coaching in een enkel gesprek iemand ergens verder mee kunnen helpen, etc.

Om dit te kunnen realiseren op een manier die past bij de 'open en ruimte scheppende sfeer' die we nastreven, is een zorgvuldige coördinatie en organisatie van belang, vooral voor zaken als:

- Uitnodigen en prikkelen van leden om zich van hun kwaliteiten en talenten bewust te zijn en deze voor het 'netwerk' in te zetten (tijd voor een speelse talenten-inventarisatie?)
- Helderheid over 'aanbod' (en dit 'up-to-date' houden): Wie kun je benaderen voor welke vorm van ondersteuning?
- Aanspreekpunt zijn wanneer iemand signaleert dat iemand anders in een situatie komt waarin meer aandacht en ondersteuning misschien gewenst is.
- Onderzoeken en zo nodig helpen verhelderen van de 'vraag': Zorgvuldig nagaan wat iemand wenst en verwacht aan ondersteuning
- Toegankelijk maken van informatie over de (gezondheids-)situatie van leden die dat wensen
- Waar nodig: bemiddelen in verbinden van vraag en aanbod

---

¹ Een voorbeeld hiervan is het ritueel "Sharing of joys and concerns" van de Unitarians: Aan het begin van elke bijeenkomst mogen aanwezigen een kaarsje opsteken voor zichzelf of een ander en daarbij iets delen van wat hen bezighoudt. Er is ook altijd een extra kaarsje 'voor wat ongenoemd blijft'. Soms komen mensen daar bij de koffie na de viering op terug, als ze tijdens het ritueel in enkele woorden gehoord hebben wat de ander bezig houdt.

- Organiseren of begeleiden van reflectie (of scholing) binnen het netwerk, over bijvoorbeeld afstand en nabijheid, bewaken van eigen grenzen, signaleren/verwijzen, actief luisteren en doorvragen, sensitiviteit en afstemming, etc.
- Zo nodig afstemmen met of verwijzen naar familie, hulpverleners, etc.

De kwaliteit van de coördinatie en organisatie is van groot belang voor het verder ontwikkelen van deze pijler. Die coördinatie kan bijvoorbeeld bij een klein groepje actieve leden liggen die dit op vrijwillige basis uitvoeren. Sommige onderdelen vragen wellicht beroepsmatige expertise (bijvoorbeeld scholing of het begeleiden van reflectie), waarvoor budget beschikbaar is.

Pijler 3: Rites de passage en (individuele) begeleiding van mensen rond spiritualiteit en zingeving

Onder “Rites de passage” wordt verstaan het voorbereiden en begeleiden van vieringen in de kring van Het Venster rond grote levensgebeurtenissen, zoals een begrafenis, doop of huwelijk. Onder “(individuele) begeleiding van mensen rond spiritualiteit en zingeving” kan ook worden verstaan het begeleiden van mensen bij ingrijpende gebeurtenissen zoals het verlies van een naaste of het hebben van een levensbedreigende ziekte. Dergelijke gebeurtenissen geven immers vaak aanleiding tot vragen rond zingeving, geloof en spiritualiteit.

Het past bij onze gemeenschap om voor de leden ondersteuning op deze gebieden beschikbaar te stellen. Voor beide gebieden is specifieke expertise gewenst. Een deel van deze expertise is mogelijk op vrijwillige basis beschikbaar via het eerder genoemde ‘netwerk’ van leden (uit pijler 2). Daarnaast is het wenselijk dat leden gebruik kunnen maken van de expertise van een betaalde beroepskracht, bijvoorbeeld een voorganger, pastoraal werker, spiritueel helper of ritueel begeleider uit de omgeving. Al langere tijd is het gebruik binnen Het Venster om hierbij een onderscheid tussen leden en donateurs te maken, en deze (betaalde) ondersteuning alleen beschikbaar te stellen voor leden. Donateurs kunnen net als leden in alles en met alles meedraaien (behalve stemmen op de ALV). Het gaat hier echter om een recht op ondersteuning dat kosten voor de vereniging met zich meebrengt, waarvoor de gelden door de leden gezamenlijk opgebracht worden. Om de kosten hiervan beheersbaar te houden vinden we het passend deze ondersteuning alleen voor de leden (en niet de donateurs) kosteloos beschikbaar te stellen.

Om de ondersteuning door beroepskrachten vorm te geven kiezen we er voor met enkele beroepskrachten uit de regio afspraken te maken dat zij indien nodig beschikbaar zijn voor individuele begeleiding of rites de passage binnen de kring van Het Venster. Zij zijn al vertrouwd met de gemeenschap (‘leden-voorgangers’) of raken vertrouwd met de gemeenschap door bijvoorbeeld jaarlijks enkele vieringen te verzorgen en/of een gespreksgroep te begeleiden. Venster-leden kunnen ook een andere beroepskracht naar keuze benaderen. Dezen worden – na akkoord van het bestuur - per gewerkt uur uitbetaald (waarbij voor de honorering de minimum-bedragen van de Centrale Regeling van Vrijzinnigen Nederland wordt gevolgd). Voor ‘rites-de-passage’ rond grote levensgebeurtenissen (doop, huwelijk en overlijden) die in de kring van Het Venster gevierd worden stelt Het Venster maximaal 16 uur per rite de passage beschikbaar. Andere rites de passage zoals scheiding, pensionering of een bijzondere verjaardag, komen in principe voor eigen rekening van het lid. (Individuele) ondersteuning rond spiritualiteit en zingeving kan eventueel ook vanuit Het Venster geboden en bekostigd worden. Het bestuur werkt de kaders hiervoor nog verder uit. Mogelijk kan de vertrouwenscommissie een rol gaan spelen in de beoordeling hiervan. Evt. overige ondersteuning komt voor eigen rekening van het lid.

Deze combinatie van verbinding met enkele beroepskrachten en vrijheid voor de leden om ook iemand anders te benaderen past bij de veelkleurigheid van de gemeenschap en de behoefte aan keuzevrijheid van de leden. Hierbij geldt dat wel georganiseerd moet worden dat ten allen tijde een beroepskracht beschikbaar is, ook voor bijvoorbeeld een begrafenis die midden in de zomervakantie plaatsvindt.